

**In het teken van de Scouts:
Jongens zijn vroeger – Jongens zijn vandaag!
Over de zege van co-educatie en het vasthouden aan
traditionele paradigma's in Vlaanderen**

**Oliver Holz
EHSAL Europese Hogeschool Brussel**

Deze studietekst analyseert de actuele stand van de jongenspedagogiek in Vlaanderen. Vertrekkend van een korte beschrijving van de historische ontwikkeling in België, concentreert de tekst zich op de huidige situatie in de Vlaamse gemeenschap. De belangrijkste structurele beleidslijnen van het Vlaamse onderwijssysteem worden geschetst en verduidelijkt en de positie van jongens in dit systeem wordt onder de loep genomen. Vanuit deze analyse worden genderspecifieke aspecten in het Vlaamse basisonderwijs aangetoond en worden de vereisten en het begin van pedagogisch handelen voor en met jongens besproken. Het laatste deel van deze tekst is gewijd aan de vrijetijdsbesteding van jongens in Vlaanderen. Bijzondere aandacht gaat daarbij naar de jeugdbewegingen.

De studietekst is opgebouwd onder de volgende titels:

1. De historische ontwikkeling in België en de jongenspedagogiek in Vlaanderen
2. Jongens in het Vlaamse onderwijssysteem
3. Genderspecifieke aspecten in het Vlaamse basisonderwijs en het begin van genderspecifiek handelen voor lagere schoolleerkrachten
4. Inventaris van het vrijetijdsaanbod voor jongens en de jeugdbewegingen in Vlaanderen
5. Ontwikkelingstendensen

Suggesties voor voortgezette zelfstandige studie over de thematiek

Literatuur- en bronvermelding

1. De historische ontwikkeling in België en de jongenspedagogiek in Vlaanderen

België ligt op het kruispunt van de Germaanse en Latijnse culturen en er wordt Nederlands en Frans gesproken. België is een federaal land dat binnen de Europese unie zijn gelijke niet kent. Ongeveer 60 procent van de Belgen spreekt het Nederlands als moedertaal en ongeveer 40 procent van de Belgen spreekt het Frans als moedertaal. De circa 70.000 Duitssprekende Belgen buiten beschouwing gelaten, kan hier dus geen sprake zijn van een

of andere minderheid. In België hebben zich drie gemeenschappen ontwikkeld: de Vlaamse gemeenschap, de Franse gemeenschap en de Duitse gemeenschap. Naast de vorming van deze drie gemeenschappen ontstonden in België drie regio's: de Vlaamse regio, de Brusselse regio en de Waalse regio. De hierna volgende uiteenzettingen verwijzen uitsluitend naar Vlaanderen. Vlaanderen bevindt zich in het noordelijke gedeelte van het koninkrijk België en grenst aan de Bondsrepubliek Duitsland, Nederland en Frankrijk. De Vlaamse gemeenschap bestaat uit ongeveer 5,5 miljoen Vlamingen die het Nederlands als moedertaal hebben.

Wie de historische ontwikkeling van de jongenspedagogiek in België probeert te schetsen moet al snel terugvallen op de historische ontwikkelingscomponenten in Nederland voor het Vlaamse deel van België en die in Frankrijk voor Wallonië. De ontwikkeling van Vlaanderen verliep analoog met die in de andere Europese landen. Het traditionele beeld van de man – de triade van kostwinner, beschermer en verwekker – moest plaats maken voor een meer pluralistisch beeld. Vandaag is de man ook de meelevende vriend, de minnaar of het lustobject. Dit heeft een belangrijke impact op het zoeken van de man naar socialisatie en identificatie. Naast de biologische factoren, die het geslacht genetisch vastleggen en de daarbij horende lichamelijke kenmerken bepalen, spelen ook de psychologische factoren een rol bij het verwerven van geslachtstypisch gedrag.

Bovendien moeten ook sociologische aspecten, die aantonen hoe sterk het genderstereotypische gedrag door de maatschappij bepaald wordt, beschouwd worden. Om genderspecifiek en genderfair handelen mogelijk te maken moet aan deze sociologische aspecten bijzondere aandacht besteed worden. In het proces van mannelijke socialisatie nemen jongens geslachtstypische rollen aan, die zich op verscheiden wijzen in verschillende sociale kringen zoals familie, school of peergroups en levensfasen weerspiegelen. Ieder van deze drie socialisatiestadia beïnvloedt de ontwikkeling van de jongen in aanzienlijke mate. Hoewel chronologisch en ruimtelijk van elkaar te onderscheiden, zijn de beleefde en ervaren interactiepatronen en identificatiemodellen nauw met elkaar verbonden en bepalen ze elkaar onderling. Negatieve of positieve ervaringen in het ene socialisatiestadium beïnvloeden de beleving en de interactie in andere stadia.

2. Jongens in het Vlaamse onderwijssysteem

De federale structuur van België is terug te vinden in het onderwijssysteem van het land. De onderwijspolitiek en het onderwijswezen vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeenschappen.

In Vlaanderen worden drie onderwijsnetten onderscheiden:

a) Het gemeenschapsonderwijs: Dit omvat het onderwijs dat door de openbare instelling in opdracht van de Vlaamse gemeenschap georganiseerd wordt. Op basis van de constitutie is het verplicht tot neutraliteit. Religieuze, filosofische of ideologische overtuigingen van de ouders en de leerlingen moeten gerespecteerd worden. In het schooljaar 2005/06 telden de basisscholen van dit net samen 390 instellingen met 59.500 leerlingen, waaronder 30.585 meisjes en 28.915 jongens.

b) Het gesubsidieerd officieel onderwijs: Het omvat het gemeentelijke onderwijs dat door de gemeentebesturen ingericht wordt en het provinciaal onderwijs dat door de provinciebesturen ingericht wordt. Tot dit net behoorden in het schooljaar 2005/06 543 instellingen, samen goed voor 91.547 leerlingen in het basisonderwijs waarvan 43.803 meisjes en 47.744 jongens.

c) Het gesubsidieerd vrij onderwijs: Bij het gesubsidieerd vrij onderwijs gaat het over onderwijs dat op basis van een privé-initiatief van een privé-persoon of een privé-organisatie ingericht wordt. Tot het vrij onderwijs behoren voornamelijk katholieke scholen. In de leeftijdscategorie van de basisschool gaat het merendeel van de kinderen naar deze lokale vrij onderwijscholen (1.571 instellingen). In het schooljaar 2005/06 waren dat 264.679 kinderen, waarvan 130.899 meisjes en 133.780 jongens.

(Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming 2006)

Bijna alle basisscholen en middelbare scholen zijn gemengde instellingen. Een duidelijke afbakening van inrichtingen voor co-educatief onderwijs en gescheiden onderricht voor meisjes en jongens vindt men in Vlaanderen niet. Meisjes en jongens bezoeken de scholen gemeenschappelijk. Heel uitzonderlijk vindt men in Vlaanderen nog meisjes- of jongensscholen. Meestal betreft het scholen die geïntegreerd zijn in een bisdom of een reformpedagogische of confessionele richting volgen zoals bij voorbeeld de jongensscholen van Sint Jozef, Don Bosco of de Schippersschool van Klein Willebroek. In de regel worden meisjes en jongens per leeftijdsklasse onderwezen. Het is de opdracht van de basisschool „de ontwikkeling van de individuele leerlingen met eerbied voor hun individuele persoonlijkheid te bevorderen, ze in het leven van de maatschappij en de gemeenschap in te leiden en actief aan hun ontwikkeling mee te werken; basiskennis en vaardigheden aan te leren (en) leermoeilijkheden en ontwikkelingsdeficiënte weg te werken.“ (European Commission, 1995).

Sinds 29 juni 1983 bestaat de leerplicht tot 18 jaar. De studie „Gender relations in primary and secondary education in Flanders“ maakt sindsdien het onderscheid tussen jongens en meisjes in het onderwijs en reflecteert hun algemene situatie ten opzichte van de totale bevolking. Interessant in deze context is dat het principe van de gelijke behandeling, momenteel vervat in het ‚Gelijke Kansen Beleid‘, geen melding maakt van specifieke verschillen. Een mogelijke oorzaak hiervoor kan zijn dat jongens en meisjes gelijk behandeld worden en in uniform klassenverband onderwezen worden. In het middelbaar onderwijs volgt er een differentiatie. De vermelde studie wijst op grote verschillen tussen beide geslachten in het middelbaar onderwijs.

De volgende tabel toont de situatie van het kleuter- en het lager onderwijsbezoek in het schooljaar 2005/06:

	Jongens	Meisjes	Totaal
<i>Kleuteronderwijs</i>			
Gewoon	118.706	114.003	232.709
Buitengewoon	1.230	591	1.821
Totaal kleuteronderwijs	119.936	114.594	234.530
<i>Lager onderwijs</i>			
Gewoon	195.409	193.564	388.973
Buitengewoon	16.700	10.053	26.753
Totaal lager onderwijs	212.109	203.617	415.725
Totaal aantal	332.045	317.211	650.255

(Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming 2006)

Het wordt snel duidelijk dat zowel in het kleuteronderwijs als in het lager onderwijs 62 procent van alle kinderen in het bijzonder onderwijs, tot de groep van de jongens behoren. Bijna de helft (48 procent) van deze jongens heeft een lichte tot matige of zelfs ernstige mentale handicap. Hoewel deze tekst de situatie van de zes- tot elfjarigen kinderen dus het bereik van het lager onderwijs doelt, moet toch vermeld worden dat deze tendens zich in het middelbare onderwijs verder zet. Uit de resultaten van de eerder genoemde studie blijkt ook dat jongens, veel vaker dan meisjes, het middelbaar onderwijs aanvatten met moeilijkheden. In 2006 begonnen 15 procent van alle jongens met Belgische nationaliteit het middelbaar onderwijs met leermoeilijkheden. Ter vergelijking was dat voor 14 procent van de meisjes het geval. (Ministerie van de Vlaamse gemeenschap 2006, blz. 104). Daartegenover begonnen in 2006 46 procent van alle jongens met vreemde nationaliteit het middelbaar onderwijs met leermoeilijkheden. Ter vergelijking was dat voor 44 procent van de meisjes het geval.

(Ministerie van de Vlaamse gemeenschap 2006, blz. 105). Van de 16.700 jongens (tegenover 10.053 meisjes) in het buitengewoon onderwijs kampen

- 5.880 jongens met een lichte mentale stoornis;
- 2.153 jongens met een matige of ernstige mentale stoornis;
- 1.486 jongens met een karakteriele stoornis;
- 597 jongens met een fysieke handicap;
- 6.008 jongens met een spraak- taal en/of ernstige leerstoornis e.a.

De PISA studie (Program for International Student Assessment), waarbij in 2000, 2003 en 2006 vijftienjarige leerlingen getest werden over hun kennis van moedertaal, wiskunde en natuurwetenschappen, vestigt de aandacht op de situatie in vele Europese landen waaronder ook België. Hoe komt het dat meestal de jongens de zorgenkinderen van een gemeenschap zijn? Een blik op het alledaagse leven in Vlaanderen onthult dat jongens geconfronteerd worden met drie specifieke, sociaal-emotionele aspecten en problemen:

- a) Jongenscodex: Jongens moeten aan de waarden en normen van het „jongen zijn“ voldoen. Het is belangrijk om stoer te zijn! Emoties worden niet getoond.
- b) Masker: Sommige jongens verschuilen zich achter een masker. Dit biedt zelfbescherming en is een consequentie van de jongenscodex. Jongens verstoppen een laag zelfbeeld achter dit masker.
- c) Schaamte: Jongens schamen zich vaak voor hun gedrag. De jongenscodex laat dit echter niet toe. Het verdringen van emoties en het tonen van een stoere façade zijn de gevolgen van dit gedrag. Toekomstige situaties zullen nog minder vertoon van emoties toestaan.

Naast ouders, familie en vriendenkring zijn scholen mee verantwoordelijk voor deze situatie. Ze voldoen aan de vraag naar gelijkheid. Maar een gelijke behandeling is niet altijd de oplossing voor het probleem. Het gaat erom aandacht te schenken aan beide geslachten zonder daarbij de gelijke behandeling uit het oog te verliezen. Aan deze eis wordt niet helemaal voldaan. Scholen in Vlaanderen vertonen de volgende deficiënties:

- Studies tonen aan dat jongens bij het leren lezen en schrijven meer moeilijkheden ondervinden dan meisjes. In vele scholen wordt dit gegeven over het hoofd gezien of onvoldoende in acht genomen. Door de zwakkere leerresultaten daalt het zelfvertrouwen van jongens.

- Leerkrachten en scholen staan meestal niet positief tegenover het emotionele en het sociale falen van jongens. Specifieke problemen van jongens worden vaak niet als dusdanig waargenomen of verstaan.
- Leerkrachten zijn negatiever ingesteld tegenover jongens dan tegenover meisjes. Dat komt omdat jongens meer tegenspreken, vaker dingen doen die niet toegelaten zijn, vechten of agressief zijn. Dit alles wordt gezien als een verzet tegen de discipline zonder daarbij de onderliggende redenen van dit gedrag in vraag te stellen. Het antwoord schuilt in slechtere leerresultaten, een lage eigenwaarde, gedragsstoornissen of andere emotionele problemen.
- Tenslotte beschikken heel weinig scholen in Vlaanderen over aangepast onderwijsmateriaal dat in het bijzonder de specifieke interessegebieden van jongens aanspreekt. Er bestaan geen of weinig materialen die de creativiteit van de kinderen stimuleren.

Dat laatste wordt overduidelijk in het leerplan van de basisschool in Vlaanderen. Het omvat volgende vakken: Godsdienst of zedenleer, wereldoriëntatie, Nederlands, wiskunde, tekenen, knutselen, lichamelijke opvoeding, muzische opvoeding en schrijfonderricht (European Commission 1995, blz. 49). Met het aanleren van Frans wordt begonnen vanaf het derde of het vijfde leerjaar. Alle leerlingen worden in dezelfde vakken onderricht. Ook hier treden de opvoedkundige intenties van gelijke kansen voor alle kinderen naar voor. Achter dit verschijnsel gaat een fundamenteel dilemma schuil. Enerzijds wordt het gelijke kansen beleid waardoor voldaan wordt aan de huidige doelstellingen van het onderwijswezen hoog in het vaandel gedragen, maar anderzijds kan men zich in Vlaanderen niet ontdoen van de indruk dat ervaringen in het buitenland geen aandacht krijgen en dat er vastgehouden wordt aan traditionele paradigma's.

3. Genderspecifieke aspecten in het Vlaamse basisonderwijs en het begin van genderspecifiek handelen voor lagere schoolleerkrachten

„De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de man of vrouw voor de klas.“ (Dolle-Willemsen 1997)

Onderzoeken tonen aan dat 'correcte' onderwijsmethoden, een goede atmosfeer in de klas, een goed pedagogisch klimaat en een positieve instelling tegenover jongens evenals hun ontwikkeling in handelen en doen positief beïnvloeden kunnen. Een dergelijke school helpt jongens bij het verwerven van betere leerresultaten, een positief zelfbeeld en een sterk en gezond beeld van hun mannelijkheid. Scholen die dit niet kunnen realiseren zijn vaak ook niet in staat de intellectuele, sportieve en artistieke capaciteiten van jongens ten volle te

benutten. Mogelijke gevolgen hiervan voor jongens zijn het „zich afreageren“, depressies, verslavingen, een ongezonde seksuele ontwikkeling of het grijpen naar geweld. Hierover bestaat een consensus in theorie en in praktijk. Maar wat kan een Vlaamse basisschool doen om een school te bouwen en te creëren waarin de jongen 'jongen zijn' kan, zonder geconfronteerd te worden met de jongenscodex, het masker en de schaamte?

a) Ontwikkeling van een beter bewustzijn en een grotere sensibiliteit

Eén van de vereisten voor de omgang met jongens is het verwerven van kennis over de jongenscodex en het masker. Enkel wie over deze achtergrondinformatie beschikt, kan een bepaald gedrag of handelen van een jongen beter plaatsen. Leerkrachten moeten zich in dit verband ook bewust zijn van het feit dat het gedrag van een jongen sterker door zijn omgeving dan door zijn natuur bepaald wordt. De leerkracht moet bovendien weten dat hij of zij in staat is het gedrag van de jongen te beïnvloeden en te stimuleren. Leerkrachten moeten weten dat een jongen niet direct een jongen is! Het inlevingsvermogen van jongens is niet kleiner dan dat van meisjes maar leerkrachten hebben de opdracht de jongens te tonen dat ze enerzijds gevoelig mogen zijn en anderzijds hoe ze gevoelig kunnen zijn. In de regel trekken de jongens sneller de aandacht dan de meisjes. „Klasse“, het bekendste tijdschrift voor leerkrachten in Vlaanderen, toont aan dat jongens in de klas onbewust bevoordeeld worden op meisjes. Leerkrachten stellen jongens andere vragen, geven ze meer stimulerende feedback, sporen ze meer aan tot denkwerk. En toch vinden leerkrachten dat ze jongens en meisjes gelijk behandelen. Waarom het dan toch tot deze verschillende behandeling komt weet Tine Symoens als volgt te beantwoorden: „Het is een maatschappelijk fenomeen. Meisjes en jongens verschillen al voor ze de klas binnenwandelen. De manier waarop ze zich integreren in de maatschappij leren ze uit rolmodellen. (...) Jongens worden bovendien meer lichamelijk gestimuleerd. Ze moeten zelf problemen oplossen, moeten vlugger zelfstandig zijn.“ (Klasse 2000)

b) Beter onderwijs

Om beter, genderspecifiek onderwijs te realiseren moet er ook aangepast onderwijsmateriaal ter beschikking zijn. De eigen initiatieven van individuele leerkrachten volstaan hiervoor niet. Het is veel belangrijker materiaal ter beschikking te hebben dat thema- en leeftijdgebonden ingezet kan worden. Voor jongens in de basisschool is actief leren met talrijke mogelijkheden om problemen op te lossen en creatief te zijn een wezenlijk grotere uitdaging dan voor meisjes. Bij de planning van hun onderwijs zouden leerkrachten hiermee rekening moeten houden. (Lichamelijke) activiteiten zijn voor jongens belangrijker dan voor meisjes. Maar buiten de lichamelijke activiteiten is het visualiseren en het „tastbaar maken“ van het grootste belang. De jongenscodex en het masker kunnen bij voorbeeld verdrongen worden wanneer jongens door het organiseren van discussies en debatten, groepswork, vrije activiteiten of

handenarbeid de mogelijkheid krijgen zich vrij te uiten of hun gevoelens kunnen tonen in fictieve rollen.

c) Onderwijs- en leertempo

Jongens leren niet zo snel lezen en schrijven als meisjes. Het is bij de huidige klassengrootte niet eenvoudig om in alle gevallen aan een aangepast onderwijs- en leertempo te voldoen. Leerkrachten moeten weten dat frustraties en agressies wegvallen wanneer door een uitgebalanceerd onderwijs- en leertempo de jongens de mogelijkheid krijgen om geen leerachterstand ten opzichte van de meisjes op lopen.

d) Meer mannen in het basisonderwijs

De reeds aangehaalde studie „Gender relations in primary and secondary education in Flanders“ toont betreffend de verdeling van mannen en vrouwen in het onderwijswezen volgend beeld:

	Mannen		Vrouwen		Totaal	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006
<i>Kleuterschool en Basisonderwijs</i>						
Aantal	9.707	9.410	34.399	42.664	44.106	52.074
Procent	22	18	78	82	100	100
<i>Middelbare school</i>						
Aantal	25.032	25.950	28.492	34.558	53.524	60.508
Procent	47	43	53	57	100	100

(Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming 2000 & 2006)

Vier vrouwen en één man: dit is de reële verhouding binnen het onderwijzend personeel aan de Vlaamse basisscholen. De vergelijking 2000-2006 toont bovendien een verdere daling van het aantal mannelijke leerkrachten. Het Vlaamse onderwijsministerie kent deze situatie. Tot op vandaag is men er niet in geslaagd te breken met de traditionele paradigma's waardoor mannen – als ze al voor het beroep van leraar kiezen – onderwijzen in middelbare scholen waar het vormingsaspect een hogere waarde toegekend wordt dan het opvoedingsaspect. Dit zegt veel over de mannen en hun mannelijkheid! In de nabije toekomst is er geen verbetering in zicht. In het schooljaar 2005/06 waren meer dan 60 procent van de studenten in de lerarenopleiding vrouwen.

e) Verschillende culturen

Een van de opmerkelijkste kenmerken van onze maatschappij kan samengevat worden onder de noemer globalisatie en/of internationalisering. Door dit proces ontmoeten verschillende culturen elkaar steeds vaker. In België leven sinds meerdere generaties immigranten uit verschillende landen met uiteenlopende culturen. Voor het instituut school is het interessant te vermelden dat 84 procent van de jongens met Belgische nationaliteit de gewone basisscholen bezoekt, daar waar maar 54 procent van de jongens met vreemde nationaliteit dit doet. De grootste van deze minderheidsgroepen wordt gevormd door de Marokkanen. Hun culturele achtergrond is een andere dan die van de Nederlands-, Frans- of Duitssprekende Belgen. Het is van het grootse belang dat wij niet alleen kunnen omgaan met deze verscheidenheid van culturen maar dat we ze ook kunnen benutten in de zin van een samensmeltend Europa en de globalisering. Leerkrachten hebben nood aan kennis over de culturele achtergrond van de leerlingen waarmee ze werken. Een Marokkaanse jongen doorloopt een ander opvoedings- en socialisatieproces dan een Belgische jongen. Ze groeien samen op in hetzelfde land, in dezelfde geopolitieke omgeving. Ze zijn zo gelijk en toch zo anders.

f) Meer ruimte voor jongens

Een meermaals geformuleerde vraag – waarmee deze reeks van mogelijke handelswijzen moet worden afgesloten – is de vraag naar meer ruimte. Pedagogisch gaat het erom om op een gepaste en onopvallende wijze en manier niches en ruimte te creëren waarin jongens kunnen 'jongens zijn'. Ze hebben – net zoals de meisjes – een veilige omgeving en wat extra vrijheid nodig. Pedagogisch kan door het maken van symbolische afspraken en het sluiten van overeenkomsten een nieuwe opening geschapen worden om jongens de kans te bieden, ten eerste de jongenscodex te doorbreken, ten tweede geen masker te moeten opzetten en ten derde geen vals schaamtegevoel te ontwikkelen. (Van Engelen 2001)

4. Inventaris van het vrijetijdsaanbod voor jongens en de jeugdbewegingen in Vlaanderen

In zake vrijetijdsbesteding verschillen Vlaamse jongens niet van hun leeftijdsgenoten in andere Europese landen. Sportieve activiteiten, handwerken en gebruik maken van het media aanbod dragen hun voorkeur weg. De vrije tijd van kinderen en jongeren is erg beperkt. De dagstructuur van het schoolleven laat dit al vermoeden. In België in het algemeen en in Vlaanderen in het bijzonder heeft de jeugdbeweging een lange traditie. Daarom verdient ze bijzondere aandacht.

Een studie verstrekt achtergrondinformatie over het thema vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren in Vlaanderen. Deze studie werd in 2004 gepubliceerd en verwijst naar actuele

empirische bevindingen. In totaal namen 35.542 personen deel, waaronder 17.945 jongens uit de leeftijdscategorie van tien tot zeventien jaar. 8.098 van deze jongens waren tien of elf jaar oud. Dit stemt overeen met 45 procent van alle deelnemende mannelijke kinderen of jongeren en geeft een goed overzicht van de doelgroep van de zes- tot elfjarigen.

Het onderzoek impliceert in verband met genderspecifieke vrijetijdsbesteding volgende resultaten:

- Sportieve activiteiten: Jongens hebben meer interesse voor skateboarden, voetballen, basketballen en BMX-fietsen terwijl meisjes meer interesse vertonen om te fietsen, te volleyballen, te tennissen, te badmintonnen of te zwemmen. Verrassend is wel dat meisjes meer interesse vertonen om op straat te sporten dan jongens.
- Commerciële vrijetijdsactiviteiten: Jongens zitten het liefst op café terwijl meisjes liever fuiven, shoppen of naar de bioscoop gaan. Uiteraard zijn deze activiteiten leeftijdsgebonden.
- Ongestructureerde vrijetijdsbesteding: Jongens tonen meer interesse voor het uitvoeren van een job (zakgeld verhogen); meisjes geven er de voorkeur aan om, samen met vriendinnen, naar fuiven te gaan. Meisjes vinden ook dat ze deze activiteiten niet vaak genoeg kunnen doen.
- Creatieve vrijetijdsbesteding: De interesse voor het musiceren, dansen, acteren en creatieve bezigheden werd gepolst. Meisjes hebben voor al deze activiteiten een grotere interesse dan jongens. Interessant om weten is dat jongens hun beperkte interesse voor deze activiteiten verklaren met te duur, ze kennen het niet goed genoeg, ze kennen niemand met wie ze samen deze activiteiten zouden kunnen doen of ze mogen het minder van hun ouders.
- ICT-activiteiten: Meisjes chatten, surfen op het internet of sms'en. Jongens willen surfen op het internet en spelen vaker computergames. (Steunpunt Jeugd 2004)

België kent, net zoals Groot-Brittannië, een breed spectrum aan jeugdorganisaties. Het is bewezen dat één Belg op twee op één of andere manier betrokken is bij de jeugdbeweging. Hetzij door lidmaatschap zelf, door erelidmaatschap of door andere activiteiten. Jacques Defourny (hoogleraar aan de universiteit van Luik) berekende dat de overheid door de vrijwillige inzet van ouders en ereleden bij de ondersteuning van kinderen en jongeren in Wallonië jaarlijks ongeveer 200 miljoen Euro bespaart. Voor Vlaanderen zou het bedrag nog veel hoger liggen daar er een nog groter aantal vrijwilligers actief is. In de Vlaamse gemeenschap zou jaarlijks minstens 300 miljoen Euro bespaard worden. Hans Bouwen, directeur van de Chiro-beweging, vindt deze schattingen nog te laag omdat de inzet van de geëngageerde ouders nog niet meegerekend werd.

De jeugdorganisatie mikt op gemeenschappelijk beleven en handelen alsook op interactie en communicatie. De kinderen en jongeren zijn meestal thema- leeftijd- of geslachtsspecifiek georganiseerd in verschillende groepen en verenigingen. De bovenvermelde studie toont dat van de 35.473 ondervraagde meisjes en jongens er 12.036 lid zijn van een jeugdorganisatie en 9.529 lid waren van een jeugdbeweging. Dit komt overeen met 60,8 procent van alle ondervraagden. Meer dan één kind op twee was dus actief in een jeugdorganisatie.

Het is ook interessant dat er binnen de jeugdorganisaties talrijke groepen uitsluitend bestemd zijn voor jongens. De twee grootste bewegingen zijn de Chiro (96.000 leden in Vlaanderen) en de „Scouts en Gidsen Vlaanderen“ (73.000 leden in Vlaanderen). In totaal zijn in Vlaanderen 228.274 jongeren lid van één van de grote jeugdbewegingen. Bijna 50 procent behoort tot de leeftijdscategorie van de zes- tot twaalfjarigen.

De Chiro telde in 2004/05 in totaal 985 groepen, waaronder 374 gemengde groepen, 334 meisjesgroepen en 277 jongensgroepen.

- De groep van de jongste kinderen (Ribbels) telde 10.405 leden.
- De zes- tot negenjarigen (Speelclubbers) waren met 19.030 kinderen en
- bij de negen- tot twaalfjarigen (Rakkers, Kwiks, Rakwi's) waren er 18.409 kinderen.

Bij de Scouts en Gidsen bijvoorbeeld behoren de acht- tot tienjarige jongens tot de groep van „De Welpen“. Oorspronkelijk was dit de groep van de zeven- tot elfjarigen. Tot op vandaag worden de groepen verder opgedeeld zodat bijvoorbeeld de kinderen tot zeven jaar tot de „Kapoenen“ (geen opdeling per geslacht) en de elf- tot dertienjarigen als „Jongverkenner“ (jongens), „Jonggidsen“ (meisjes) en „Jonggivers“ (gemengde groepen) behoren. „De Welpen“ (oorspronkelijk ‚Cub Scouts‘) werden op 1 augustus 1907 door Robert Baden-Powell gesticht. Vandaag is de Scouts- en Gidsenbeweging zo succesvol dat er zelfs wachtlijsten zijn om lid te worden.

Eind april 2007 werd in Brussel het honderdjarig bestaan van de „Scouts en Gidsen“ gevierd. Aan het feest namen 90.000 kinderen en jongeren van vijf verschillende Belgische Schoutsorganisaties deel:

- Scouts en Gidsen Vlaanderen
- FOS – Federatie Open Scouting
- Les Scouts
- Les Guides Catholiques de Belgique en

- Les Scouts et Guides Pluralistes.

Eén van de deelnemers was de Belgische kroonprins Filip, die zelf als jongen bij de Welpen was. Met 160.000 Scoutsleden staat het koninkrijk België op de vierde plaats in Europa.

In Vlaanderen kan men dus vaststellen dat er, naast co-educatief onderwijs, vorming en vrijetijdsbesteding voor kinderen, nog een aanbod van genderspecifieke mogelijkheden in de vrijetijdsbesteding bestaat. Ouders, gezinnen en kinderen hebben hier nog het voordeel om zelf te kunnen kiezen wat de keuze uiteraard niet vergemakkelijkt.

5. Ontwikkelingstendensen

Co-educatief of gemengd onderwijs wordt beschouwd als een grote stap in de gelijke behandeling van kinderen en jongeren. Niettemin verdedigen critici de stelling terug te willen keren naar seksegedifferentieerd onderwijs en vorming. Is dit mogelijks de oplossing voor de schoolse achterstand van de jongens? Enkele scholen gingen al van start met het uniseks onderwijzen van enkele vakken. Het betrof in eerste instantie vakken waarvoor jongens zwakkere resultaten behaalden dan meisjes. Voorstanders van dit model zien hierin de mogelijkheid voor de leerkrachten om zich beter aan te passen aan de jongens. Bovendien is er geen afleiding door de meisjes. Tenslotte worden behaalde goede resultaten niet met ‚vrouwelijk‘ bestempeld of geassocieerd. In feite leverden deze initiatieven waarbij niet-gemengd onderricht gegeven werd in enkele vakken maar in een gemengde instelling, geen betere leerresultaten op. Het gevaar, in traditionele paradigma's te vervallen, is zo goed als uitgesloten. De vraag ‚co-educatie: ja of neen?‘ blijft echter verder omstreden.

In het geheel van de discussie springt één aspect duidelijk naar voren: jongens moeten aanvaard worden met hun gendertypisch gedrag, met al hun sterktes en hun zwaktes, met al hun vaardigheden en gebreken. De oplossing ligt niet in een gelijke behandeling. Wel in het aandacht hebben voor de beide geslachten.

Suggesties voor voortgezette zelfstandige studie over de thematiek

1. Deze studietekst behandelt de geschiedenis van de jongenspedagogiek in Vlaanderen slechts in beginsel. Zoek concrete voorbeelden van jongensscholen en verduidelijk de aspecten van genderspecifiek handelen! Hoe en waar vindt men specifieke handelsbeginselen in het pedagogisch werken met en voor jongens?
2. Zoek activiteiten in de Vlaamse jeugdbewegingen waar pedagogisch handelen specifiek gericht op jongens zichtbaar is!

3. Waar ziet U mogelijkheden om in co-educatieve instellingen in Vlaanderen seksegedifferentieerd onderwijs en vorming intensiever in de praktijk om te zetten? Werk concrete voorbeelden uit!

Literatuur- en bronvermelding:

Dolle-Willemsen, Dora: Gezien onderscheid naar sekse in het basisonderwijs. Interactie als invalshoek. Tilburg. University Press 1997

European Commission (Hrsg.): Structures of the Educational and Initial Training Systems in the European Union. 2. Auflage, Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften. Luxemburg 1995

Klasse voor leerkrachten 110: Jongens onbewust bevoordeeld. December 2000, blz. 44-45

Klasse voor leerkrachten 102: Meisjes-jongens. Februari 2000, blz. 49-52

Klasse voor leerkrachten 121: De jongens blijven zitten. Januari 2002, blz.10-14

Klasse voor leerkrachten: Meisjes Vallen Flauw, Jongens Bewusteloos. April 1997, blz. 3

Klasse voor Ouders 91: Macho's hebben pech op school. December 2005, blz. 8

Klasse voor Ouders 46: Niet voor meisjes. Februari 2001, blz. 4-5

Rol en samenleving vzw (Hrsg): Gender relations in primary and secondary education in Flanders. April 2001

Sarens, Hilde; Symoens, Tine: Wie geen goede beurt krijgt is gezien! Interacties in de klas: een verschillende aanpak voor meisjes en jongens. Welwijs 13 (2002) 1, blz. 18-21

Schmidt, Victor: Aantrekkelijk informatica-onderwijs voor meisjes en jongens. Enschede 2007

Steunpunt Jeugd: De Kliksons. Voorlopig werkrapport. 2004

Van Engelen, René: Ga ze te lijf. Specifieke problemen en aanpak van jongens. Jeugd in School en Wereld 8 (2001) 10, blz. 32-35

Luk Bral: Jeugdbeweging vandaag. Identiteit en plaats in de samenleving. Pro/Contra reeks, Kluwer Algemene Uitgeverijen België M&I nv, Deurne, 1987

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (op initiatief en onder coördinatie van de Vlaamse minister van jeugd): Jeugdbeleidsplan van de Vlaamse Regering. Naar een volwaardig aandeelhouderschap, mei 2002.

Vlaamse overheid, agentschap Sociaal-Cultureel Werk voor Jeugd en Volwassenen, Jeugd: Kroniek 2005. Afdeling Jeugd en Sport. 2006

Het Nieuwsblad: Testosteron zorgt voor slechte punten. 30 april en 1 mei 2006. blz. 8.

Het Nieuwsblad: Scout ben je voor het leven. Vrijdag 27 april 2007, blz. 12-13

Het Nieuwsblad: Scouts nemen Brussel in, spetterend feest voor honderdste verjaardag. 30 april en dinsdag 1 mei 2007, blz. 5

Het Nieuwsblad: Scout en Chiro zijn 300 miljoen euro waard. 7, 8 en 9 april 2007, S. 7

Geselecteerde links:

<http://www.demorgen.be>

http://aps.vlaanderen.be/statistiek/cijfers/stat_cijfers_cultuur.htm Studiedienst van de Vlaamse regering

<http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/2005/2006> (Vlaams ministerie van Onderwijs en Vorming)

<http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/2006-2007/instellingen/default.htm>

http://www.diplobel.org/germany/Deutsch/Belgien/ein_föderalstaat.htm

<http://www.chiro.be>

<http://www.scoutsengidsenvlaanderen.be>

<http://www.scoutpedia.nl/index.php/Hoofdpagina>

<http://kaj.be/root/pagina/overkaj/historie.php>

http://www.ada-online.org/nlada/rubriqueimpression.php3?id_rubrique=76

http://www.willebroek.info/HISTORY/HIST_nC/Hp1981.htm

<http://www.klasse.be/archief>

<http://www.ond.vlaanderen.be>

<http://www.jeugdbeleid.be>